

KIBRIS GENSORUSU

4 Aralık 1967

Benden önce konuşan grup sözcülerinden bazıları, Kıbrıs konusunda Hükümet Başkanı hakkında gensoru açılmasını isteyen önerenin zamansız verilmiş olduğu düşüncesini ortaya koydular. Biz de gensoru önergesini verilmiş tarihinde erken saydık. Hatta Hükümete çok önemli bir yetki verilmiş bulunurken ve henüz hiçbir resmi sonuç ilan edilmemişken gensorunun neden böyle bir zamanda verildiğini anlayamadık, anlamsız bulduk veya gensoruyu verenlerin kendilerinin bildikleri bir anlamı, bir amacı olduğunu düşündük. Ama, şimdi şu konuşma gününde bir sonuç resmen ilan edilmiş bulunuyor. Dün akşamın geç saatlerinde, bildiğimiz gibi, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri beklenen çağrıda bulunmuş ve Hükümet bu çağrıya olumlu yanıt vermiştir. Son günlerde gazetelerde çıkan haberlerden anlaşma koşullarının ne olacağı konusunda verilen haberlerden sonucun olumlu olmayacağını, soruna bir çözüm getirmeyeceğini hissediyorduk. Ama itiraf edelim ki, sonucun doyurucu olmaktan bu kadar uzak olacağını tahmin etmemiştik.

Bir kere bu son günlerdeki -resmi olmasa da tekrar tekrar ileri sürülen- anlaşma noktaları dört veya beş idi. Acaba neden o konularda da bir anlaşmaya varılması beklenilmeden tek bir nokta üzerinde, o da gerçekten belirsiz koşullara bağlı bir anlaşma meydana gelir gelmez bunu resmen ilan etmek gereği duyuldu? Çünkü, bu tek noktada ilan edilen anlaşma ile Türk Hükümeti Zürih ve Londra Anlaşmalarının kendisine verdiği müdahale hakkından ve bu hakka dayanarak Büyük Millet Meclisinden aldığı yetkiden vazgeçmiş duruma giriyor; kullanmaktan vazgeçmiş duruma geliyor. Çünkü yetki mutlaka kullanılmalı diye verilmedi. Kapsamı ve zamanı Hükümetin değerlendirmesine bağlı olarak verildi. Bu bakımdan, böyle bir değerlendirme hakkı olduğuna göre, bu yetkiyi fiilen kullanmayı istemiyor demek oluyor Hükümet, bu anlaşmaya evet demekle.

Şimdi, bir an için neydi sorun ve niçin böyle bir yetki verildi Hükümete, bunu kısaca hatırlayalım. Sorun, her şeyden önce Kıbrıs Türk Toplumunun güvenliğinin mutlak surette sağlanması sorunu idi. 1963'ten beri zaten anlaşmaların ve ona dayanan Anayasanın yaratmış olduğu bağımsız Kıbrıs Devleti yapısı, düzeni çökmüştü ve Türkler yerlerinden olmuş, tecrit edilmiş bir durumda normal sosyal yaşamları, ekonomileri alt üst olmuş bir durumda ve daima can ve mal tehlikesi altında yaşamak zorunda bırakılmışlardı. Üstelik 15 Kasım'da meydana gelen olaylar,^(*) Türk Toplumunun can ve mal güvenliğini çok daha acil bir duruma getirmişti. Demek ki, alınacak önlem, yapılan anlaşma her ne nitelikte olursa olsun, kesinlikle şuna yanıt vermesi gerekiyordu:

1. Türk Toplumunun derhal güvenliğini sağlamak.
2. Türk Toplumunun daha uzun dönemde sürekli emniyetini sağlamak üzere

kesin çözüm yollarını hazırlamak.

Şimdi, ilan edilen sonuçtan anlıyoruz ki, uzun dönemde emniyeti sağlayacak bir çözüm yoluna girilmek veya öyle bir ortamın hazırlanması şöyle dursun, derhal sağlanması gereken güvenlik bakımından da bu ilan edilen anlaşma doyurucu olmaktan çok uzaktır. Bildiğimiz gibi [BM Genel Sekreteri] U'Thant'ın çağrısına yanıt vermek suretiyle meydana gelen anlaşma, anlaşmalar dışı Türk ve Yunan askerlerinin adadan çekilmesine ilişkindir. Biz ileri sürmüştük; yahut daha doğrusu gazeteler böyle yazdı. Çünkü, bugüne kadar Hükümetin Yunanistan'a resmen vermiş olduğu Nota'nın içeriğinin ne olduğunu hâlâ bilmiyoruz, somut olarak ne taleplerde bulunmuştur Hükümet; onu bilmiyoruz. Ama, gazetelerin ısrarla tekrarladığına göre, derhal Yunan askerlerinin geri çekilmesini istemişiz ve bu konuda ısrar etmişiz. Şimdi ise, Yunan askerlerinin geri çekilmesiyle birlikte kendi askerlerimizi de geri çekmeyi kabul ediyoruz. Zaten oraya sayısı çok sınırlı olan, bilmiyorum ne kadar ama, herhalde Yunan askerleri gibi on binlerce değil, komandolar sokulmuştur Türk Toplumuna yardımcı olsun diye. Şimdi onları da geri çekerek Türk Toplumunu büsbütün kendi başına savunmasız ve güvensiz bir halde bırakıyoruz.

Denecek ki, "ama Yunanlıların on binlerce askerleri vardır, onları geri çekecekler". Garanti mi geri çekecekleri? Demin söylediğim gibi çok belirsiz. Kim denetleyecek, kim uygulayacak, nasıl bileceğiz gerçekten geri çektiklerini? Hepsini mi çekiyorlar, yoksa bir kısmını mı çekiyorlar, nasıl bileceğiz? Kuşkusuz U'Thant'ın çağrısında Barış Gücünün denetimine diye bir atıf vardır. Ama dikkat edilirse, U'Thant'ın çağrısında ve bizim de kabul ettiğimiz o çağrıda, Barış Gücüne yapılan atıf, Barış Gücü bu çekilmeyi denetleyecektir şeklinde değil. Barış Gücünün denetlemesi, bunu da gerektiği biçimde yapabilmesi için Barış Gücünün yetkilerinin artırılması, gücünün takviyesi bir dilek olarak beliriyor. Çünkü, bunu yapacak yetkiye sahip değil Barış Gücü. O güçte de değil. O güce ve yetkiye sahip olabilmesi ancak Güvenlik Konseyinin kararına bağlı. Güvenlik Konseyi ise bu kararı almış değil. Bu bakımdan, fiilen Barış Gücünün bu denetimi, bu kontrolü yapacağı belli değil. Diğer bir başka mekanizma da yok. Barış Gücü değil de varsayalım ki, Türk, Yunan ve Kıbrıs Rum Hükümeti temsilcilerinden oluşan kontrol heyeti gibi, öyle bir mekanizma da yok. Yalnızca iki taraf askerlerini geri çekecek. Bu nasıl uygulanacak, nasıl kontrol edilecek? Gerçekten Yunanlıların geri çekilip çekilmediğini nereden bileceğiz? Bunun üzerinde hiçbir garanti yoktur. Yunanlıların ise nasıl oyaladıklarını biliyoruz, nasıl anlaşmaları uygulamaktan kaçındıklarını biliyoruz. Kaldı ki, Yunanlılar için geri çektikleri askerleri, hiç değilse bunların bir kısmını tekrar sivil olarak Ada'ya sokmak, Rum vatandaşı haline getirmek ve sonra yerli Rum askerleri olarak silahlandırmak daima mümkündür. Bunu yapmasalar bile bir başka konu vardır. Bir de Ada'ya gizli sokulmuş silahlar sorunu vardır. Bu silah stoklarına da Birleşmiş Milletlerce veya onun adına Barış Gücü tarafından el konulacağı, kontrol altına alınacağı haberleri çıkmıştı. Oysa anlaşmada bu konuda tek bir kelime yok. Bu bakımdan, Kıbrıs'ta gizli ve açık sokulmuş silahlar, hem de ağır silahlar var oldukça Yunan askerleri gerçekten geri çekilse, bu maddeyi Yunanistan gerçekten içtenlikle uygulasa bile oradaki Kıbrıs Rumlarını Rum Hükümetinin bu silahlarla donatması ve Türk Toplumuna karşı bir tehdit gücü olarak kullanması her zaman

mümkündür. Bu bakımdan, Türklerin, Türk Toplumunun, değil uzun dönemde, derhal sağlanması gereken güvenliği dahi bu durumda sağlanmış değildir.

Şimdi bizim verdiğimiz yanıtın değerlendirmesini yapıp, tersinden yola çıkarak koşula bağlı olarak kabul ettiğimiz belki söylenebilir. Bazı gazetelerin yorumladığı gibi işte yanıtımızda Barış Gücünün artırılmasının, yetkilerinin genişletilmesinin çok yerinde olacağı, Hükümetin bunu desteklediği bildiriliyor ve ayrıca Hükümet yanıtında Kıbrıs Türklerinin güvenliğini ve hatta Adanın ve bölgenin barışını bu koşula bağlıyor, yani Barış Gücünün bu görevi üzerine almasına, yetkilerinin artmasına bağlıyor.

Şimdi bazı yorumcular diyorlar ki, bu koşul yerine gelmezse Türkiye yine askeri müdahale yetkisini kullanabilir, bu koşullu bir kabuldür deniyor.

Bir kere U'Thant'ın çağrısında iki bölüm var. Birinci bölümünde U'Thant Türkiye'nin ve Yunanistan'ın birbirlerinin barışını tehdit etmelerine son vermek üzere gerekli önlemleri almasını istiyor. İkincisi de, anlaşmalar dışı askerlerin çekilmesini istiyor. Bu her iki unsuru da ayırt etmeden Hükümet verdiği yanıtta kabul etmiş oluyor, "çağrınıza kabul ediyorum ve bunu derhal uygulamaya hazırım" demekle. Yani, Yunanistan ile Türkiye'nin birbirlerine karşı barış tehdidine son vermek üzere gerekli önlemleri almayı kabul ediyor. Bu üstü kapalı olarak, orduyu alarm durumunda tutmaktan, bir müdahalede bulunabilecek şekilde hazır durumda tutmaktan vazgeçmeyi kabul ediyor demektir. Kaldı ki, böyle olmasa dahi askeri müdahale son derece ciddi bir iş olduğundan bu böyle ikide bir müdahale ederim, ediyorum, geliyorum gibi sık sık kullanılacak bir önlem değildir. Ciddiyetini kaybeder o zaman ve korkarım ki, artık etmiştir. Bu biraz, benzetme mazur görülsün, hani çocuklarını idare edemeyen annelerin ikide bir, "şimdi geliyorum kafanı patlatırım, bacağı kırarım" diye tehdit etmesi, sonra da hiçbir şey yapmamasına benziyor. Ciddiyetten uzaktır. Ciddi bir Hükümet böyle davranmaz ve davrandığı takdirde de artık onun askeri müdahale iddiasını hiç kimse ciddiye almaz.

Kıbrıs Türk Toplumunun derhal güvenliğinin garanti edilmemesinin diğer bir nedeni de, Kıbrıs'ın Ulusal Muhafız Gücünün tasfiyesi konusunda hiçbir karar alınmamış olmasıdır. Denilebilir ki, "bu konuları görüşüyoruz, sonra ele alınacak." Ama o zaman yine başta sorduğum soruyu soracağım: Neden diğer önemli konularda da bir anlaşmaya varmayı beklemeden bu kadar acele edilmiştir? Tek bir konuda, o da bu kadar yetersiz ve koşulları belirgin olmayan bir anlaşmayı ilan etmekte neden nedir? Rum Hükümetinin Ulusal Muhafız Gücü bulundukça Türk Toplumunun güvenliğinden hiçbir şekilde söz edilemez ve bu konuda basında Makarios'un itiraz ettiği haberleri belirince anlıyoruz ki, bu işin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U'Thant'ın Ulusal Muhafız Gücünün de tasfiyesini istemek üzere bir çağrıda bulunmak yetkisi bile henüz yokmuş; verilen haberler doğru ise. U'Thant öneriyormuş, Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs, kendi aralarında bu konuda anlaşsınlar. Güvenlik Konseyine bu konuda bana yetki verilmesi için istekte bulunsunlar. Güvenlik Konseyi de bu yetkiyi versin ve ben de Ulusal Muhafız Gücünün tasfiyesini isteyen bir çağrıda bulunabileyim. Ve Makarios'tan bu konuda Güvenlik Konseyine müracaat etmek üzere onayını istemek ve elde etmek herhalde insanın gülmeden düşünebileceği bir konu değildir. Ve ayrıca Makarios çok üst perdeden, Ulusal Muhafız

Gücünün Birleşmiş Milletler Barış Gücünün denetimi altında tasfiyesinin bağımsız Kıbrıs Devletinin onur ve şerefine ve egemenlik haklarına aykırı düşeceğini de ileri sürüyormuş.

Türk Toplumunun daha uzun vadeli güvenliği bakımından Londra ve Zürih Anlaşmalarının yürürlükte olduğunun taraflarca tanınması da gerekiyordu ve bu konuda da bir anlaşma olacağı haberleri verilmişti. Oysa, bu konuda da şimdi hiçbir şey yok. Kaldı ki, her iki taraf, yani Yunanistan ve Türkiye, hatta her üç taraf, Makarios da Zürih ve Londra Anlaşmalarının yürürlükte olduğunu kabul etseydi sorun yine fiilen çözümlenmiş olmayacaktı. Çünkü bu Anlaşmaların meydana getirmiş olduğu Kıbrıs Devleti yapısı fiilen 4 yıldır çökmüş durumdadır. O zaman dahi yine pratik olarak şu sorun çıkacaktı: E, peki hukuken geçerli olduğunu kabul ettiler, ama fiilen bu yapıyı tekrar yerine nasıl koyacağız veya yerine ne koyacağız? Nasıl güvenliğini fiilen sağlayacağız sorusu yine ortaya çıkacaktır. Oysa şimdi daha hukuken tanımları bile temin edilmemiştir.

Şimdi bütün bu olup bitilere baktığımız zaman bir taraftan görülüyor ki, Hükümet Yunanistan'ın ve Makarios'un karşılıklı yürüttüğü çok açık ve çok kaba bir oyuna maalesef gelmiştir. Dikkat edilirse son bir iki güne kadar hep görüşmeler Yunanistan'la Türkiye arasında oluyordu. Arabulucular hep Ankara ile Atina arasında gidip geliyordu. Sonunda, nihayet işte 4 nokta üzerinde veya bazı haberlere göre, 5 nokta üzerinde anlaşma oldu. "U"Thant şimdi çağrıda bulunacak, öncelikle Yunanistan kabul ettiğini bildirecek, sonra Türkiye kabul ettiğini bildirecektir", diye haberler çıkıp kamuoyu bunu beklerken birdenbire Cyrus Vance'in Lefkoşe'ye gittiği haberi çıktı. "Makarios itiraz ediyor", denildi ve 3. taraf olarak Kıbrıs Rum Hükümeti ortaya çıktı. Peki başından beri arabulucular gidip gelirken, 4 nokta üzerinde, 5 nokta üzerinde anlaşma oldu denirken bir de işte Birleşmiş Milletlerin bağımsız Kıbrıs Devleti olarak kabul ettiği, ama partimizin defalarca bu kürsüden belirttiği üzere aslında meşru olmayan Kıbrıs Rum Hükümeti olduğu, onun da bu konuda bir diyeceğinin bulunacağı bilinmiyor muydu? Neden baştan itibaren iki taraflı yürütüldü, bu kadar zaman kaybedildi de sonra en son dakikada Makarios ortaya çıktı? Kanımızca bu çok açık. Bu Yunanlılarla Makarios Hükümeti karşısında bir oyun, işi savaştırmak, zaman kazanmak için. Tam anlaşma oldu oluyor derken, güzel bir vuruşla Atina topu Lefkoşe'ye pas veriyor ve orada top tıkanıyor kalıyor ve bu durum Yunan Cuntasının son derece işine yarıyor, iki taraflı durumu kurtarıyor Yunan Cuntası. Bir taraftan Amerika'nın şiddetli baskısı karşısında uysal görünmüş, uysal davranmış, yola gelmiş görünüyor. Biliyor ki, dünya kamuoyunun hiç takmadığı kendi Cunta Hükümeti Amerika'nın da desteği olmazsa ayakta duramaz. Bu bakımdan Amerika'ya karşı, "evet, 4 noktada, 5 noktada kabul ettim, Türklerle anlaşıyorum," diyor, uysallığını göstermiş oluyor ve böylelikle Amerika'nın desteğini kazanmış oluyor. Diğer taraftan da kendi halkoyuna karşı durumunu kurtarmış oluyor. Çünkü bu konularda direnmeyi Makarios'a bırakıyor ve Makarios'un reddi ile anlaşma olacak gibi görünürken olmuyor. Hem iç durumunu kurtarıyor, kendi iç kamu oyuna karşı, hem Amerika'ya karşı durumu kurtarıyor ve öyle sanıyorum ki, Yunanistan'daki siyasi çevreler ve saray, hani bizim halk deyimi ile, bıyık altından gülümsemekle seyrediyorlardır bu durumu.

Makarios'un bir oyunu daha var. Buna da çok dikkat etmek gerekir. Makarios, U'Thant ve Birleşmiş Milletleri arkasına alarak, esasen kendisinin tek taraflı olarak feshetmiş olduğu Zürih ve Londra Anlaşmalarını Birleşmiş Milletler kanalıyla resmen feshedilmiş duruma getirmek istiyor. Zaten Aralık 1965'te Birleşmiş Milletlerde aldirttığı karar üstü örtülü olarak böyle bir anlamı taşıyordu. Çünkü, bu son günlerde sorun tartışılırken bir de ortaya birdenbire yalnız anlaşmalar dışı değil, anlaşmalara dahil kuvvetlerin de Ada'dan çekilmesi, Ada'nın silahsızlandırılması konusu ortaya atıldı ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U'Thant da, gazete[ler] de yine çıkan haberler doğru ise, bunu destekler yolda demeçler verdi. Bu konu bir kere ortaya atılmıştır ve U'Thant tarafından destek görmüştür. Sanılmasın ki, bu sorun burada kalacaktır ve kapatılacaktır. Makarios bu konuyu işleyecektir adım adım, ta ki istediğini koparana kadar. Çünkü anlaşmalara dahil kuvvetlerin de esasen çıkarılması kabul edildiği gün bu Anlaşmalar resmen feshedilmiş duruma girecektir ve Birleşmiş Milletlerde de bu teklif destek kazanacaktır, üçüncü dünya devletleri bağımsızlıkları konusunda çok kısıkanç olduklarından, Anglosakson emperyalizmi konusunda çok hassas olduklarından, bağımsız bir devletin topraklarında nasıl yabancı iki devletin orduları bulunabilirmiş, olamaz, tezini uygun bulacaklardır. Bunu işleyeceklerdir ve biz Birleşmiş Milletlere, üçüncü dünyaya daima bu kürsüden bu konu konuşulduğu zaman tekrarladığımız gibi, açık seçik bir Türk tezi getirmedikçe Birleşmiş Milletler ve üçüncü dünya devletleri bizi desteklememeye ve daha çok Kıbrıs Rum Devletinin doğrultusunda, ona uygun kararlar almaya devam edecektir.

Dört ilkemiz var, bunları söylüyoruz. Buna göre de 17 türlü çözüm şekli vardır. Bu şekilde bir dava yürütülmez. Dört ilkeye göre, Türkiye'ye en uygun gelen bir tez ortaya atılır, ki bu tez de -Partimizce defalarca belirttiğimiz gibi- Birleşmiş Milletlerin veya diğer bir şekildeki milletlerarası garanti altında, bağımsız, tarafsızlaştırılmış, silahsızlaştırılmış, federatif bir Kıbrıs Devleti tezi olabilir. Bu ileri sürülür, ama masaya oturduktan sonra esas koşullara uyan daha başka şekiller de mümkünse pazarlıkta, onun üzerinde uyushulabilir, ama öncelikle ortaya net bir tez atmak gerekir, bu bir.

İkincisi, Makarios'un, Yunanistan'ın siyasetlerinin son amacının Enosis olduğu inandırıcı bir biçimde gerçekçi, ayrıntılı değerlendirmelerle anlatılmalıdır. Üçüncüsü de, her halde daima Amerika'nın etkisi altında ve NATO çerçevesi içinde Kıbrıs sorununu çözmek çabasından vazgeçmek gerekir. Bu başarısızlığın temel nedeni budur. Yine Amerika ve NATO baskı koymuştur ve Hükümet bu baskıya dayanmamıştır. Bu çözüm şeklini, şimdi varılan anlaşmayı, -ki ne kadar yetersiz olduğunu özetle anlatmaya çalıştım- Adalet Partisi Sayın Sözcüsünün ileri sürdüğü gibi, Birleşmiş Milletlerin bir zaferi, bir puan kazanması olarak göstermek, gerçeklerden tümüyle uzaklaşmak demektir.

Birleşmiş Milletlerin gönderdiği temsilci, biliyorsunuz, Bennet, bu işlerde en az faaliyet gösteren insan oldu. Ankara'da çok az kaldı. Daha çok zamanını Atina ve Lefkoşe'de geçirdi. Asıl çabayı, Amerikan arabulucusu Cyrus Vance gösterdi. Amerika'nın baskısıyla bu kadar yetersiz ve gülünç denebilecek bir sonuçla yetinilmiştir. Amerika'nın ve NATO'nun amacı aslında Enosis'ten yanadır. NATO ve

Amerika'dan, bizim yararımıza bir çaba ve bir çözüm şekli beklenilemez. Çünkü onların dünya stratejisine göre Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanması, oradaki İngiliz üslerinin devamı, hatta yeni NATO üslerinin kurulması onların çıkarıdır. Böyle yaşamsal bir çıkarın söz konusu olduğu yerde, Amerika "Türkiye bizim müttefikimizdir, yok Kore'de bize zamanında yardım etmiştir" diye Türkiye'den yana, Enosis'e yüzde yüz karşı bağımsız bir Kıbrıs tezini savunan bir siyaset güdemez. Bu bakımdan, sorunu gerek Amerika'nın, gerek NATO'nun, gerekse diğer büyük devletlerin etki alanı dışına çıkarmak gerekir. Onların etki alanı dışında, [üçüncü] dünya devletlerini kazanabilmek, Birleşmiş Milletlerdeki ortamı kazanabilmek için de, demin de söylediğimiz gibi:

Birincisi, Amerika'nın uydusu olan bir politika izlemekten vazgeçtiğimizi göstermek,

İkincisi, barışsever dünya kamuoyunun, üçüncü dünya devletlerinin kabul edebileceği ve aynı zamanda hem bölgede barışı sağlayacak, hem Türkiye'nin güvenliğini sağlayacak, hem Türk Toplumunun güvenliğini sağlayacak açık bir tezi ortaya koymak ve bunu savunmak gerekir.

AP Sözcüsü "Neden bu antlaşmaya razı oldunuz diye bize sormayın, barışı sağlamak en büyük sonuçtur" gibi sözler söyledi. Barış kuşkusuz iyi bir şey. Ama, Türk Toplumunun güvenliğini sağlamak üzere bütün bu gürültü patırdı koptu. Onun için bu kadar önemli bir yetki Hükümete verildi. Bu güven hiç sağlanmayacak olduktan sonra, durum eskisi gibi, hatta belki Hükümet daha da gerilemiş bir duruma düşerek devam edecek olduktan sonra, barıştan anladığımız bu ise, bu barış zaten vardı. Hiç bu kadar sıkıntıya girmeye gerek yoktu. Kaldı ki barış, zamanında Chamberlain'in Münih'te uyguladığı yatıştırma, taviz verme, iyi niyet politikası değildir. Barış ile bu çeşit bir iyi niyet ve taviz politikasını birbirinden ayırt etmek gerekir. Eğer Türkiye enerjik hareket etmiş olsaydı, o zaman belki barışı gerçekten korumak mümkün olacaktı. O zaman karşı taraflara ne kadar ciddi ve azimli olduğumuzu anlatarak, onları masaya oturtmak ve oradaki görüşmeleri de bir sonuca bağlattırmak mümkün olabilirdi.

Maliyet konusuna gelince: Bunu da bir gerekçe olarak ileri sürmek bilmem ne kadar ciddiye alınmalıdır? Ordunun hazırlığı, bir müdahalede bulunursa bunun maliyeti önceden düşünülecek bir şeydir. Konuyu bu kadar kritik bir duruma getirdikten sonra maliyet hesaplarını bir mazeret olarak ileri sürmek, ciddiyetle üzerinde durulamayacak kadar gülünç diyeceğim bir iddiadır. "Savaş, bir siyasi çözümü kabul ettirme yaptırımıdır" dedi yine aynı sözcü. Kuşkusuz, ama, savaşız siyasi çözümü kabul ettirebildik mi, bir çözüm kabul ettirebildik mi? Tekrar edeyim: TİP bir sosyalist parti olarak kesinlikle savaşıçı değildir. Sorunlar mümkün ise barış yoluyla çözümlenmelidir. Ama barışçı olmak demek, pasif olmak demek değildir. Yani ne durumda olursa olsun, iki kolum yanımda durur, bir yanağıma vurulursa, öbür yanağımı uzatırım, demek değildir. Barışçı insan, gerektiğinde dövüşmesini de bilen insan demektir. Enosis'in ölmüş olduğu iddiasını da ciddiye almak zordur. Yunan askerlerinin geri çekilmesiyle Enosis nasıl ölmüş oluyor, diğer bütün koşullar devam ederken? Konuşmamın başında da ana hatlarıyla belirttiğim gibi, Yunan askerlerinin çekilmesi, orada Ulusal Muhafız Gücü bulundukça, sokulmuş silahlar

buldukça ve Kıbrıs'ın Rum halkı dörtte üç oranında Türklerden daha kalabalık buldukça, Enosisi her zaman gerçekleştirmek onlar için mümkündür.

Bir de, Türk Hükümeti bu konuda diplomatik alanda ne kadar becerili olduğunu göstermiş. Bilmiyorum, kamuoyu acaba Hükümetin diplomaside ne kadar becerili olduğuna mı karar veriyor, yoksa tersine mi? Hele tarih bu konuda ne diyecek? AP sözcüsüyle görüş birliği içinde olacağını hiç sanmıyorum. Dediğim gibi, bu alınmış olan sonuç, birçok sorular yaratmaktadır. Bunların yanıtını bilemiyoruz. Bu alınan sonuç, tahmin ettiğimizden de yetersiz çıktı. Bu durumda bize Kıbrıs konusu ne yazıktır ki şimdiden kaybedilmiş görünüyor. Hâlâ “Müdahale hakkımız bakidir” iddiası artık ciddiye alınmayacak bir iddiadır. Bu durumda Hükümet cidden bu Kıbrıs konusunda sorumlu bir durumdadır.

Önerge reddedildi.

(*) “15 Kasım Olayları” Rumların Kıbrıs'taki iki Türk köyünü basarak 23 kişiyi öldürmeleri olayıydı. Olaylar öncesinde Ada'da bir dizi gerginlik yaşanmış, 31 Ekimde Türkiye'den Kıbrıs'a gizlice giden Rauf Denktaş yanlışlıkla Rum kesiminde karaya çıkınca tutuklanmıştı. Ardından Rumlarla Türkler arasında yer yer çatışmalar olmuş, Türkiye'de büyük protesto mitingleri düzenlenmiş ve Rauf Denktaş Türkiye'nin yoğun diplomatik baskısı sonucu 12 Kasım günü serbest bırakılarak Türkiye'ye dönmüştü. Bu gelişmelerden üç gün sonra Rumlar iki köye saldırarak 23 Türk'ü öldürmüşlerdir.

TİP Parlamentoda, Cilt 4, Sayfa 93-100